

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Redzik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie protestu wyborczego R. K.
przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
z udziałem Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji
Wyborczej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 25 czerwca 2025 r.,

pozostawia protest bez dalszego biegu

SSN Aleksander Stępkowski SSN Adam Redzik SSN Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

I.

I.1. R. K. (dalej także: Wnoszący protest), 12 czerwca 2025 r. wniósł protest dotyczący wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej (dalej także: Prezydenta RP) formułując zarzut niedopuszczenia go do drugiej tury głosowania w wyborach Prezydenta RP.

W uzasadnieniu Wnoszący protest wyjaśnił, że podczas pierwszej tury głosowania oddał swój głos w [...] przy czym zgłaszał, że głosowanie w tej komisji będzie miało charakter jednorazowy – w drugiej turze głosowania chciał

zagłosować w Polsce. W dniu drugiej tury głosowania Wnoszący protest udał się do lokalu wyborczego położonego przy ul. [...], gdzie okazało się, że nie został on wpisany na listę wyborców obwodowej komisji wyborczej zlokalizowanej pod ww. adresem. W konsekwencji nie mógł oddać głosu.

I.2. Prokurator Generalny wniósł o pozostawienie protestu bez dalszego biegu.

W uzasadnieniu Prokurator Generalny wskazał, że Wnoszący protest nie jest osobą uprawnioną do wniesienia protestu albowiem jego nazwisko nie znajdowało się w spisie wyborców w dniu głosowania, a ponadto - w proteście nie zawarto zarzutów odpowiadających ustawowemu pojęciu.

II.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

II.1. Wolne, równe, powszechne i bezpośrednie wybory realizowane w głosowaniu tajnym są świętem i istotą demokracji, stanowiąc emanację kluczowej zasady ustrojowej Rzeczypospolitej Polskiej z art. 2 Konstytucji RP. To w akcie wyborczym każdy uprawniony realizuje swoje prawo do partycypacji we władzy; wyboru swoich przedstawicieli czy też głowy państwa – Prezydenta RP. Wybory muszą być zatem przeprowadzone w sposób gwarantujący, że głosy wyborców zostaną policzone zgodnie z prawem, a wszelkie mogące wystąpić nieprawidłowości i przestępstwa związane z aktem wyborczym zostaną wyjaśnione. Szczególnym instrumentem służącym każdemu wyborcy jest protest wyborczy, który – w przypadku wyborów do Sejmu RP, Senatu RP oraz na urząd Prezydenta RP, zgodnie z Konstytucją RP, wnosi się bezpośrednio do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy rozpoznaje je a następnie rozstrzyga o ważności wyborów. Ten model ustrojowy sądowej kontroli wyborów do głównych organów władzy jest utwierdzony polską szczególną tradycją sięgającą Konstytucji RP z 17 marca 1921 r. (art. 19). –

II.2. W przypadku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z art. 129 ust. 2 Konstytucji RP, wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyboru na zasadach określonych w ustawie. Zasady te zostały zawarte w przepisach ogólnych art. 82 i art. 83

ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (dalej także: k.wyb.) oraz – w odniesieniu do wyborów Prezydenta RP – w przepisach szczególnych art. 321-323 k.wyb.

II.3. Materialnoprawne podstawy protestu wyborczego określone zostały natomiast w art. 82 § 1 pkt 1 i 2 k.wyb., zgodnie z którym przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu:

- 1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub
- 2) naruszenia przepisów kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów.

II.4. Wymagania formalne protestu określono w art. 321 k.wyb., zgodnie z którym protest przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego nie później niż w ciągu 14 dni od dnia podania wyników wyborów do publicznej wiadomości przez Państwową Komisję Wyborczą (dalej także: PKW), przy czym nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego (§ 1).

II.5. Protesty wyborcze składa się do Sądu Najwyższego osobiście (wyjątek od zasady reprezentacji przez profesjonalnego pełnomocnika) lub przez pełnomocnika. Zgodnie z art. 321 § 3 k.wyb. wnoszący protest powinien sformułować w proteście zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera owe zarzuty. Z uwagi na to, że protest wyborczy jest środkiem procesowym o indywidualno-konkretnym charakterze, należy konkretnie wskazywać w nim naruszenia i przedstawiać dowody ich popełnienia, a co najmniej uprawdopodobnić prawdziwość zarzutów.

II.6. Możliwość rozpoznania protestu wyborczego warunkowana jest wskazanymi wyżej wymogami, ale ponadto protest musi spełniać minimalne warunki pisma procesowego określone w art. 126 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 z późn. zm., dalej także: k.p.c.). Protest wyborczy to pierwsze pismo w sprawie, wobec czego powinien zawierać m.in. numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub numer identyfikacji podatkowej (NIP) wnoszącego protest (odpowiednio art. 126 § 2 pkt 2 k.p.c.). Podkreślić też należy, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawach z protestów wyborczych nie wzywa się do usunięcia braków formalnych, a przepisy art. 130 § 1-2 oraz art. 130^{1a} § 1-3 k.p.c. nie mają zastosowania (uchwała Sądu Najwyższego z 25 października 2023 r., I NZP 8/23).

II.7. Odnosząc powyższe do rozpatrywanego protestu wyborczego Sąd Najwyższy stwierdza, że nie spełnia on niezbędnych wymogów formalnych.

Wnoszący protest nie doprecyzował na czym dokładnie polegały nieprawidłowości. Mimo, że wskazał, że nie mógł oddać swojego głosu w drugiej turze głosowania na skutek tego, że nie został ujęty w spisie wyborców [...], to jednak nie sprecyzował żadnego konkretnego zarzutu mieszczącego się w materialnym katalogu podstaw wniesienia protestu wyborczego zawartym w art. 82 § 1 k.wyb. Sam fakt, że Wnoszący protest nie mógł oddać głosu w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] nie jest tożsamy z istnieniem podstaw do wniesienia protestu wyborczego.

II.8. Wyjaśniając kwestię opisaną przez Wnoszącego protest należy wskazać, że wyborca może być ujęty tylko w jednym spisie wyborców (art. 26 § 4 k.wyb.). Zgodnie z art. 24 § 6 i 7 k.wyb. złożenie wniosku o zmianę miejsca głosowania skutkuje ujęciem wyborcy w spisie w obwodzie głosowania właściwym dla adresu przebywania i skreśleniem ze spisu w stałym obwodzie głosowania właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania (§ 6). W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej, w których przeprowadza się głosowanie ponowne, w okresie między 13 a 3 dniem przed ponownym głosowaniem,

wyborca może zmienić miejsce głosowania na swój wniosek złożony w sposób określony w § 4. Przepis § 6 stosuje się odpowiednio (§ 7). Powyższe oznacza, że zmiana miejsca głosowania dotyczy wszystkich etapów głosowania w danych wyborach, niezależnie od ilości tur. Jeżeli Wnoszący protest w drugiej turze głosowania chciał głosować w innym obwodzie głosowania aniżeli w pierwszej turze głosowania, to powinien złożyć wniosek o zmianę miejsca głosowania (art. 28 k.wyb) albo wniosek o wydanie mu zaświadczenia o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów (art. 32 k.wyb.). Istotne jest przy tym, że zgodnie z art. 28 k.wyb. i art. 32 k.wyb. oba ze wskazanych wniosków powinny być złożone do właściwych organów, w odpowiedniej formie oraz przy zachowaniu określonych warunków temporalnych.

Treść uzasadnienia wniesionego protestu nie pozwala na stwierdzenie, że Wnoszący protest skutecznie złożył którykolwiek z ww. wniosków. Nie zostało bowiem wyjaśnione, gdzie i w jakiej formie Wnoszący protest zgłaszał, że w drugiej turze głosowania chciałby głosować w innym miejscu niż pierwotnie. Z całą pewnością nie można uznać za prawidłowe zgłoszenie takiego zamiaru członkom obwodowej komisji wyborczej w trakcie pierwszej tury głosowania.

II.9. Niezależnie od powyższego należy wskazać, że Wnoszący protest nie przedstawił ani nie przywołał żadnych dowodów wskazujących na to, że został pozbawiony możliwości głosowania w skutek okoliczności leżących po stronie organów wyborczych, jak również, że miało to wpływ na wynik głosowania.

II.10. Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy, na podstawie art. 322 § 1 zd. 1 k.wyb. w zw. z art. 321 § 3 k.wyb., orzekł jak w sentencji.

Aleksander Stępkowski Adam Redzik Paweł Wojciechowski

sk

[a.ł]